Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Animalibus libri I-XXVI - Cod. Aug. pap. 11

Albertus <Magnus>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Liber XXII; Tractatus I

urn:nbn:de:bsz:31-87034

Visual Library

et per attendens a se eum sive per se movet
animal quod organum habet quo vehitur secundum ipsum in
gradibus processum motus contractione autem et
dilatatione non fit processio nisi magna cum
in pungit aquam per dilatationem et tunc vi aque
vehitur animal ad aliud locum sicut et lignum na
tat. Et sicut homo navem impingens et in
ea se per attendens vehens ad loca diversa
Propter quod huius in terra materia terre infi
gunt immobilia secundum locum intra licet sub
terra dilatentur ad suas gentes et se habent
abmigentibus. Unde et hec non vera vere animalia
sunt sed media inter animalia constituit et
plantas. Conchylia autem habent aliquid de tactu
mediocre licet parvum. Et ideo per modum sompni
habent tactum non per vitam manifestam sicut
est tactus in vigilia. Spongiae autem mentes
penitus habent animalibus simile quia nec in inte
rioribus nec in exterioribus membris animalium pro
tendunt figuram vel operationem. In perfectione ista
maxime sunt et extrema nature animalium
preceptum habent. In his ad finem de corpori
bus animalium sua perducta est et per eam
licet imperfecta sint tota auxiliante deo
perfecta est sua naturalis

**Incipit liber vicesimus 29 animalium qui
sigillatim est de natura animalium cuius pri
mus tractatus est de homine. Capitulum primum
de corpore hominis ordinato ad generationem**

Nos eum adhuc subalternis li
bri principio specialiter secundum
in alfabetica ordine quasdam
sub nominibus propriis ponemus naturas
operibus enim hunc modum [illegible]
esse dixerunt eo quod in eo supra eadem certa
ri apparet tunc quod sapientibus et in speciebus
nos credimus rei cognoscere. Et ea quod
particulariter de particularibus naturis ...
melius instruunt auctorem. Talem in ho
c in modo libro tractatum apponemus incipi
entes ab eis que singulis litteris in principio
pronotant animalibus. Incipiemus autem a per
fectiori ordine. Et quia perfectius inter omnes
est homo animalibus primo de ipso assi
gnantes proprietates que conveniunt et quas
et quales quaslibet assignamus causas in pro
bitis tunc hic formari recolligemus ab ex
terioribus indagarium. Creatus enim homo ultimus
est per coitum in quo virtutes formativae per ...

cent et ex semine viri quod est sicut
operator et factor et formatur sicut
gutta mulieris et sanguine menstruo quod
sunt sicut materia. Creator enim sicut in libro
de coitu dicit Constantinus Cassinensis
volens animalium genus firmiter et stabiliter per
manere et non perire per coitum illud le
ge generationis disposuit renovari ut renova
tum non ex toto hic interiret. Ideo quod sicut
idem Constantinus in septimo capitulo supradicti libri
dicit complevit animalibus naturalia membra
quod hiis apta fierent operari. Et capitalem eis
tam admirabilem virtutem delectationis inse
ruit. Nam si animalia coitum abhorrerent
tunc hoc quod generant impregnant et
dolent pariendo et occupant sollicitudine
potius interirent animalium genus. Hoc idem
in eodem dicit in coitu tria convenire ap
petitus videlicet ymaginatio et spiritus et
humor. Et hiis quartum addit Avicenna ven
tositatem. Et horum quidem appetitus ut
dicit Constantinus causa est que spiritus autem acci
de et humor accidens proprie sed est
generaliter accidere toto. Ventositatis autem
est a calore humido in ventositatem dissol
vente et ad membra genitalia dirigente.
Licet autem hoc generaliter de generatione animalium
dicta sint in homine tamen maiore sunt
cum natura dignior et complexio nobilior
est. Et ideo coitus eorum maior quam in aliis
animalibus delectatione exigit. Interim hominis
forma sexus apprehensa sicut quod ymago
mulieris amabilis agit in viro parti
les cordis partes. Et ymago viri desidera
tam apprehensa agit in muliere totam con
cupiscentiam. Et hoc quod primo percipiens
thesaurus quod ad coitum facit et hoc sicut
virtuti principali in modo obedit. Virtus deci
dens semen. Et tunc illud descendit ad va
sa seminaria per totum humoris qui secundum de
scendit calor in ventositatem dissolvit et
pulla membra genitalia extendit. Et tunc
sunt dispari sexus viri membra tume
scunt et rigescunt femine autem aperiunt et
tumescunt secundum imaginem quod genitalia viri
Et quando ventositas est fracta multum
fit virga viri ipsa sicut quod aliqui ve
tositate repleti [illegible] per quos ea
ei debebant semina et non exigit semina

insi quam aliqua multitudo ventositatis tenuis
sit. Sed est mirabile quod in hoc subito
separantur accidentia aliqua que retrahunt co-
gitationem a desiderio coytus et remittit ven-
tositate et exit semen de hijs et humiditas sit
in lumbis declaratum est.

Capitulum 2m de qualitate seminum

[S]emen autem hominis testante
galieno est substantia humida pura
et calida ex qua fit homo un-
de idem galienus in libro de acci-
dentibus dicit quod semen est spuma et humor
spumosus. hac autem in libro de spermate idem
galienus dicit descendere ex humore omnis
corporis et fieri ex subtiliori natura quatuor
humorum huius corporis habet enim nervos
et venas per quas attrahuntur ipsum a toto cor-
pore ad testiculos et nervi et vene et
ibidem dicit emittitur ipsum completum et
acutum et tunc apparet gutte mulieris que
recipit in matricem et impinguescit eius
calore matricis et spiritu attracto per arterias sub-
tiles. Secundo exterior spiritus non permittit ex-
ire meliorem sed constringit eum ad nutrien-
dum et calefaciendum puerum. Et postea venit
in matricem ut ibidem dicit galienus alius spiritus
et vertit sperma et guttam femine in carnem
corporalem calore matricis coadiuvante ut
dicit ibidem galienus. Et spiritus qui est in spermate
habet tres partes virtutes videlicet forma est
necessitas 2a virtus 3a est sicut organum nati-
vitatis autem duos est opus custodit enim calore
ut est in menstruo spiritus animalis quos utrique
est necessarium virtus vero est in eo quod facit forma-
tionem complementum ad organum sed prohibet in hoc quod
decurrit ad animam eo operante anima et sicut
artifex est ex artificiato ita est in spermate
sperma quamquam sine gutta mulieris superior
est spermate viri et est quod sit menstrui sper-
matis viri. Item autem ex hijs constat em-
brio venit corruptum ad similitudinem et pro-
prietatem et tamquam sic sic vivit sicut et accidit
ex acutis digitis eius digitis arcta et ar-
tata. Et hoc vocavit corpus eius tenues capi-
tum germanorum quod ingluvies per amicam
iugi dicebat. Et hoc totum fit in matrice
ut in pantegni ait constantinus id quod
recepit matrix undique ita burneas atque
claudit ne sicut ypocras dicit punctum

acus intrare posset et sic ut frequenter
orificium matricis manet clausum quousque
forma infantis completur

Capitulum 3m de dispositionibus seminum et natorum ex planetis et humoribus et signis celi

[P]ropter quod est tam diver-
sitas secundum quod vult constantinus
in libro de coytu opposite
inducens attribuit huius cau-
sam dicit enim apparatum dispositionis quod
si masculus in opere probationis videbit sibi testi-
culum dextrum prominenciorem et quod sinister
generabit filios mares si sinister generabit
filias. Galienus autem in libro de spermate dicit
quod si sperma per se totum cadit in dextram
matricis partem ut frequenter contingit est mascu-
lus propter calidum et humidum et sicut calidum
et siccum consistit in illa parte. Si autem cadit
in sinistram propter splen frigidum et siccum co-
adiuvat locus ad generationem feminarum circa ad
tantum est devenire per debilitatem et con-
fusionem semen quod natus erit utriusque sexus
ut ibidem dicit galienus. Multum enim matrix
coadiuvat ad natorum dispositionem in ipsa ce-
sit ut ibidem dicit galienus receptacula
septem et in quatuor vasa semen cadit
tunc concipit. Et si longa et stricta fuit
matrix longus et gracilis erit conceptus
si autem longa et grossa longus erit
et grossus. Et si curta et stricta curtus
et strictus ut frequenter erit et non semper
contingit enim non sit cause coadiuvantes se-
cundum eas causas in eodem libro dicit galienus quod
si in conceptu habundavit sperma viri super
sperma matris erit conceptus similis patri tam
in facie quam in aliis membris de omnibus tamen
hijs est subtilis disputatio in phisicis. Adhuc
ibidem dicit galienus quod contingit aliquem in sper-
matibus habundare virtutes unius humoris
super alios et tunc conceptus secundum humorem
illum erit sanguineus vel colericus vel fleg-
maticus vel melancolicus in nullo sicud que natu-
raliter est defectus in aliqua parte ut scabio-
nes generantur vel claudi vel aliter oc-
casionati aliquis ex patre vel matre labo-
rante vel occupato aliquibus passionibus
trahit prior tales passiones ex spermate
et tales est aliquis trahit ex menstruo

lacte aliqui etiam ut dicit gal et quoniam
in tm in sequitur pntes q etiam sequitur aie
corp passiones sicut mentiti aliqd regis
ymaginalia ad monstruosum nigrum et
fecit de hoc mencionem regina matrem dx ad
ca carere ex acceptis natis monstruosis q
nigerrimum in tm conducit gal similiter quod
q in tanto agile est forma ad mutaciones
q sicut corpora mutantur secundum quatuor ho
ras diei et secundum diuisiones temporum mensis
et anni et astrorum cursum et respectus ita
q etiam mutantur forma concepta in utricibus
aliter enim abinicio fuissent omnes homines
unius et eiusdem complexionis ypocras et dicit
ut ibidem gal dicit q omnis forma sit ligata
in planetis et mixta ex signis et ex
illis quatuor elementis Et ideo nectanabus naturalis
allexander pater eius cum matre sua olympiade tempus
obseruans coiuit sole leone intrante et
saturno ~~m~~ tenente aquibus planetis
voluit filium suum recipere figuram et potestatem

Cap quartum De nocumento coitus

[U]na est degeneratio humidi
corporis semen quod dicit Con
stantinus q multum excutitur
tanus mariuit Et auicenna
concordat in idem Tum enim coire per ...
tu natura non habeat semen q tunc trahit
quod emittat sanguinem et destruit corpus
et cito facit senescere homines Et hac de
causa aliqui eunuchi diucius viuunt non cas
tratis Forma autem omnis emissio precipue
debilitat cerebrum et medullam cerebro vicina Et
io sufficientius e vpparet semen a cerebro des
cende adiungens aliud eius signum quam quibus
vene q post aures ducunt et incidunt et per
tendunt de meatus non formant sane Et sic
est mentiri tales consenciunt et aquosum
humor et non fortes adgenerationem hic igitur
secundum quibus potestates accipi possunt hominis
in generacione Multa dicta in phisica sicut magis
considerandum est ista

Cap quintum de naturalibus potestatibus hominis et diuinis potestatibus

[D]e potestatibus autem huius precipua
est ut dicit hermes ad es
clepium sicut q plus ho
nobis est deo et mundi eo
q intellectum diuinum in se habet Et per hunc
aliquando est supra mundum eleuatur ut etiam
materia mundi sequatur conceptus eius sicut
in optime natis videmus hominibus qui suis
animabus agunt ad corpora mundi transmutanda
ita ut facere miracula dicant Et io est ista
potestas in homine mundo necesse non mundo subiacet
sed imponi ut gubernator hinc est causa
fascinacio qua anima unius agit in alterius
impedimentum uel expedicionem per visum uel a
lium sensum Et io sicut idem testatur hermes
Si aliquando aliquis homo per electionem se homo
mundo in siderem facit homo qui honore
humanitatis contra potestatem accipit bestie
Et per conceptus potestas per iram caue praesumat
leo et sic de aliis dicit sicut quod plato sensit
voluit incorporationem presuerunt enim hoc
in illis animae trahit ad se corpus et mu
dum per aud nata e precipue corpi et mundo
Si autem perfectam corpi se supposuit creat
tidencia corpus aiam transmutat tunc ac
cipit corruptionis potestates et tunc est corpus
non generatur et sic inflammat et fracta ad cor
pus se format per ymaginaciones et passiones
et accelerat corporis corruptiones Et io
dicit auicenna q ymaginaciones colores rube
os auget sanguinis motum et fluxum et in
tm crescit et multum tristis et timens
loquitur et aliqui lepsus et etiam multa ...
tingit in homine huius aliquid autem unum mem
bri figura significat disposicionem alterius passi
ones sicut gibbositas unguium fiunt a
postema pulmonis Et motus aliquis cere
bri inducit obliuionem sicut in libro de acci
dente et morbo narrat gal q pestilencia ...
dius phisicus refert q omnes qui erant in
ciuitate quadam post quam pestilencia aeris
et corrupcione liberati fuerunt in tantum ceci
derunt obliuione q parentes et amicos suos
suaque nomina ignorarent Cum transmutantur
hi enim ad inuicem anima et corpus et natura
lis est ordo q anima contineat corpus ne
dissoluatur Et io huius continentie anima
aie transmutatur corpus et forma delec
tabilis ymaginata mouet corpus et eius
passiones corporis redundant in aie pertur
bacionem sicut patet in sompno de his
autem et huius alibi determinatum est
Vna autem de potestatibus hominis secundum id quod
homo est Vereundia e in turpi perfecto
quod non conuenit alicui animali nisi homini
propter quod in emendabiles dicuntur inuere
cundi et aliquis mutati a reis honore

peccorme nec assimenctus irronabili[te]
Adhuc aut discrecione inter honestum et
turpe solum convenit homini inter animalia Ex
quo consequitur solus homo est honestum
prosequi tamen omnia bruta non nisi utilia et
delectabilia prosequuntur Adhuc soli homini convenit
passiones ordinate virtutis ordine et con
tinere et que in sensu sunt moventia ad luxu
riam Similiter autem cum animalia plus sint ani
malia non habent amicicie speciem nisi que est secundum
illud quod delectabile est vel conmutativam vel col
lectaneorum quam ethalariam greci vocant
homo aut amiciciam secundum omne genus amicicie
Adhuc solus homo est intellectualibus theo
reticalibus arti et speculari et delectari delec
tor contrarium non habente Et propterea plus homo
perfecte coniugale est animal eo quod honestas legibus
ordinatas facit nupcias Et similiter plus
homo est civile animal quia civitates et dis
tribuciones et cohitaciones et federa et pugnas
habet urbanitatibus ordinatas et perfectas Est
aut adhuc proprium homini disciplinabile esse propter
quod ratione asinum et est animal mansuetum natura
quod similitudinem et est animal visibile et gelabile
propter perfectas gaudendi raciones que soli contingit
homini De membris aut hominis in phisicis satis
determinatum est De hiis aut que secundum corpus
convenit homini est quod plus homo longi et
lati et erecti est corporis Adhuc quod saliva ho
minis ieiuni linita sanat apostemata et delet
maculas sive cicatrices Et propterea inmolulus esse
dicitur si sagitta vel ensis tingatur ore ie
iuni et illa madida sagitta aliquis vul
neret in toxicatus sicut dicitur ab expertis
Et si saliva hominis diu ieiuni cum sali
na est bene subtiliata acuitur consistente cadit
in os vel vulnus scorpionis vel serpentis
vel alterius venenati animalis ita quod ad in
teriora penetret interficit ipsum animal Et
de hoc nunc dicta sufficiat

Tractatus 4 ultimus secundi libri de quadru
pedibus Capitulum primum de natura et moribus
quadrupedum in communi

Naturalium quadrupedum natura
determinantes dicimus omni
quadrupedium genera in hoc que
rere vel dicit in libro de sper
mate quod in generacione brutorum animalium sperma
non sit quod mutatur secundum horarum ordinem
et planetarum et signorum opera sicut hominis
Sed sperma ei indita consentit omnia unum
sunt complexionis Post modicum aut eciam
huius assignatum dicit quod adeo fluvida

in quantum est sperma eorum ut magis animo
et virtute sit secundum sperma alicuius sperma corpus
mutari contingat quam in hominibus econtra est Hoc
aut peccato huius est quod galienus non tangit
quod natalia et terrestria sunt corpora brutorum Cor
pus aut hominis magis est accedens ad celi
plenitudinem Ergo celi facilius suscipit impressiones
Et propterea quod motor hominis est ymago mo
toris hominis et mundi est similitudo propter
quod omnium que sunt ultimum motorum et mobilium
mundi magis perfulget in homine quam aliis
Hec aut que sunt quecumque circulis impressiones
corpori contingentes facilius sentiuntur ab aliis
quam ab homine in quantum circa ipsa nimis sollici
tantur et occupantur Hoc aut multa sunt
valde quadrupedia omnia tamen prout dicit esse
constantinus in libro de coytu quod omne animal
agreste fortitudinem est antequam coeat et post
quam coierit magis est domesticum Adhuc aut
voces multas emittit quando est in libidine se
questratum a femina porcinas vocat sed
et femine propter frigiditatem parve sunt libidinis
et pauce vocantes Adhuc observandum in
quadrupedibus an sint sicca an humida et
frigida Sicca quidem et frigida melancolica sunt
vacce Et hec quidem pars concipiunt propter fri
giditatem et raro concipiunt geminos pariunt propter
siccitatem ob siccitatem que si concipiunt vacce plurimi
concipiunt geminos in estate et pariunt
et erit prosperitas multe pluvie in hyeme
eodem aut est quando vacce multas moriuntur
hoc enim signum corrupti humoris est quia
propter causas plus humido corrupto corrumpit animalium
corpora Et hoc est signum habundantis estatis
et pluvias Eodem aut modo prosperitas in
omnibus que sunt frigide et humide Et
antique sunt magis frigide Et si aliquo
iuvenes cum antiquis eodem tempore moriuntur ad
contrarium et antique servient ad contrarium sicut et
iuvenes signum est caloris habundantis qui
corrumpit humidum in iuvenibus propter subtili
tatem ipsius Et ille moriuntur illo anno in
antiquioribus aut non corrumpet sed subti
liat Ergo illo anno antique omnes forti
ficabuntur et proficiunt Et in wora huius cause
multa sunt notabilia valde Omnia aut huius
animalia sperma sunt minora tamen quod pondus capitis
tamen propter diversitatem corporis et color complexio
nalis exigere non potest Et quia multa dicta
et fere omnia que de quadrupedibus dicenda
erant transeamus ad singula in eis incorporata
que in antecedentibus libris dicta sunt repetentes
et sequimur ordinem alfabeti latini sicut